

УДК 512.66

А.І. Куртов, Ю.О. Потрогош

Харківський університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

У статті проводиться загальний аналіз проблемних сторін сучасного етапу розвитку Збройних Сил України. Особлива увага приділяється їх еволюції в системі Воєнної організації держави, формуванню відповідних нормативно-правових основ процедури реформування ЗСУ. З'ясовуючи основні причини негараздів у сфері військового будівництва та проблем переходу української армії на комплектування військовослужбовцями за контрактом, автори роблять спробу визначити шляхи їх подолання на основі досвіду провідних держав світу, одним із яких є удосконалення структурної організації системи державного управління, яке передбачає більш чіткий розподіл функцій, повноважень, відповідальності й контролю її ланок, організацію каналу зворотного зв'язку з незалежним контролем кінцевих параметрів управління.

Ключові слова: реформування, удосконалення, професійна армія, національна безпека, комплектування.

Вступ

Важливим аспектом становлення України як незалежної держави є створення її Збройних Сил (ЗСУ), спроможних гарантувати суверенітет, територіальну цілісність країни, забезпечувати надійний захист національних інтересів від воєнних загроз.

Пристосовуючи до змін в європейській та міжнародній системах воєнної безпеки відповідні структури, а також оцінюючи реальний стан справ у країні, воєнно-політичне керівництво України наприкінці ХХ століття виробило, в цілому, єдине бачення перспектив розбудови ЗСУ за принципом оборонної достатності: створення невеликих за чисельністю, економічно не обтяжливих, але сучасно озброєних, боєдатних, мобільних, придатних до швидкого розгортання поліфункціональних сил, спроможних зробити гідний вклад у забезпечення регіональної та глобальної безпеки [1]. Відтак було вироблено Державну програму реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2005 року. Після затвердження програми, згідно з Указом Президента України №927/2000 від 28.07.2000 року, розпочався третій етап розвитку ЗСУ, означений як період реформування [2].

Виникла проблема щодо вироблення єдиного розуміння змісту поняття „реформування ЗСУ”. Хоча всіма нормативними актами цей процес визначається як реформування, подекуди трапляються випадки підміни цього поняття. Так, у „Білій книзі України” за 2004 рік у розділі 3 „Напрями та шляхи досягнення майбутнього обрису ЗСУ” використовується термін „модернізація”, який вносить додаткову плутанину в процедуру „реформування” вітчизняного війська [3, с. 54].

Виникає логічне запитання: як можна планувати та здійснювати комплексний захід, коли не вироблено єдиного концептуального бачення його сутності? Невизначеність понятійного апарату реформування військової сфери України вже призвела до прикрих наслідків. Понятійний апарат військово-

реформаційної сфери й досі не має визначення в жодному нормативному документі. Не внесла ясності в розуміння цієї процедури й Концепція реформування та розвитку ЗСУ, яка є складовою однієї з Державної програми. Її зміст не містить пояснень основних термінів зазначеного процесу. Не розібравшись з понятійним апаратом, законодавець допускає процесуальну помилку – недотримання логіки законодавчого оформлення фундаментальних основ реформування ЗСУ [4, с. 44 – 45].

Основна частина

Звернемося до хронології формування відповідних нормативно-правових основ процедури оборонного планування в Україні. Якщо за відлік взяти 2000 рік – рік затвердження Державної програми реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2005 року як початок військової реформи, тоді отримаємо:

- оборонний огляд в Україні проведено наприкінці 2004 року (через 4 роки);
- Закон України „Про основи національної безпеки України” прийнято 19 червня 2003 року (через 3 роки);
- Воєнну доктрину прийнято 15 червня 2004 року (через 4 роки, а поправки до неї – ще через рік).

Такий стан справ вказує на різочу непослідовність дій керівництва держави щодо створення та корекції правових основ розбудови силових структур України.

Перші роки військового будівництва в Україні ознаменувались прискореним створенням з військових контингентів радянського походження ЗСУ та військових формувань інших силових відомств. Цей процес здійснювався без системного підходу з боку державних структур. Так, у 1991 – 1993 роках крім ЗСУ було створено військові формування Служби безпеки і Цивільної оборони України, Національну гвардію, Прикордонні війська, Внутрішні війська МВС. Це не була єдина структура: всі вони підпо-

рядковувались різним відомствам, які, в свою чергу, могли суб'єктивно трактувати наявність загроз у підконтрольній сфері та нарощувати чисельність і бойовий потенціал своїх військових структур.

Офіційно власний «шлях до професійної армії» вітчизняні Збройні Сили розпочали ще шість років тому. У квітні 2001 року Указом Президента України була затверджена «Концепція переходу Збройних Сил України на комплектування військовослужбовцями контрактної служби на період до 2015 року». Суть її зводилася до того, що на початок 2015 року загальна військова повинність в Україні має бути скасована і замість строковиків у війську служитимуть лише добровольці-контрактники. Перехід Збройних Сил до комплектування солдатами і матросами, сержантами і старшинами – військовослужбовцями контрактної служби зумовлено необхідністю підтримання бойової готовності військ (сил) на належному рівні за рахунок забезпечення військових частин і підрозділів поповненням, спроможним протягом тривалого часу якісно виконувати поставлені завдання. Здійснення цього заходу надасть змогу утримувати Збройні Сили, структура і чисельність яких відповідатиме економічним можливостям держави та завданням щодо її оборони, вдосконалити механізм підготовки і накопичення людських мобілізаційних ресурсів, підвищити бойову готовність Збройних Сил та вимоги до їх особового складу, ліквідувати існуючу в суспільстві напруженість, що виникає у зв'язку з неоднаковим ставленням різних верств населення до виконання загального військового обов'язку.

До 2005 року на всі Збройні Сили України (окрім миротворчих контингентів) повністю укомплектувати контрактниками вдалося єдину військову частину – 13-й окремих аеромобільний батальйон, визначений свого часу як резерв сил швидкого реагування Організації Об'єднаних Націй. Елітний підрозділ крилатої піхоти став своєрідним полігоном для «обкатки» нюансів стовідсоткової «контрактизації» війська. З багатьма проблемами довелося стикнутися командуванню аеромобілістів: починаючи з відсутності чіткого розуміння того, як «втиснути» в діючі статuti восьмигодинний «робочий день» контрактника, як вирішувати питання харчування і розміщення солдатів «нового типу», і закінчуючи особливостями по-новому накресленої схеми бойової підготовки, згідно з якою офіцер організує, забезпечує і контролює її процес, а власне навчанням підлеглих опікується сержант. Передбачалося, що корпус, так званих молодших командирів візьме на себе основні навантаження стосовно виховання і навчання підлеглому особового складу, стане основою професійних бригад, що дасть змогу частково вивільнити офіцерський склад від виконання обов'язків, пов'язаних із вихованням та навчанням особового складу.

Чотири роки поступу до професійного війська так і не дали чітких відповідей на очевидні запитан-

ня: що потрібно для того, аби служба солдата у війську стала конкурентоспроможною професією, яким чином потрібно вибудувати ефективну схему набору потенційних контрактників, як організувати систему всебічного забезпечення життєдіяльності стовідсотково контрактних підрозділів і який, врешті, вигляд матиме новітня модель кожного виду Збройних Сил? Тому 16 травня 2005 року, з метою підвищення рівня боєздатності й професіоналізації особового складу збройних сил, Президент України підписав розпорядження № 1043/2005-рп «Про заходи щодо переходу підрозділів Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями за контрактом». У документі зазначалося, що задля вивчення проблем, які можуть виникнути під час повного переходу армії на професійну основу та визначення шляхів їх вирішення, міністерству оборони доручається протягом 2005 – 2006 років на базі 30-ї окремої механізованої бригади, 7-ї авіаційної бомбардувальної бригади, 36-ї окремої бригади берегової оборони та великого десантного корабля «Костянтин Ольшанський» провести експеримент щодо комплектування зазначених частин військовослужбовцями служби за контрактом.

У розпорядженні глави держави вказувалося і на те, що за результатами експерименту мають бути подані пропозиції щодо внесення змін до Державної програми переходу Збройних Сил України до комплектування військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом, а також інших нормативно-правових актів, якими регламентується порядок проходження військової служби за контрактом та переходу збройних сил до кінця 2010 року на професійну основу. Крім того, Кабінету Міністрів України доручалося вжити заходів щодо ресурсного забезпечення експерименту, а також вирішення інших питань, пов'язаних з його проведенням та комплектуванням окремих з'єднань ЗС України військовослужбовцями-контрактниками.

В перші місяці проведення експерименту підстав для оптимістичних сподівань вистачало, оскільки наголос ставився насамперед на зрушення з місця невідкладних соціальних проблем. Солдатам, матросам, сержантам і старшинам, які перебували на військовій службі за контрактом, а також прапорщикам було встановлено щомісячну додаткову грошову винагороду від 100 до 300 гривень. Планувалося суттєве підняття грошового забезпечення усіх категорій військовослужбовців. У визначених частинах чимало було зроблено для забезпечення контрактників житлом. Так, наприклад, у Сімферополі до кінця 2006 року планували переобладнати під житло для 180 контрактників триповерхову будівлю, у Феодосії новосели у погонах лаштувалися отримати комфортабельний гуртожиток на 100 чоловік, а протягом наступного року – ще один, розрахований на 150 військовиків. У Донузлавському гарнізоні під житло для 110 контрактників передавалася казарма поліпшеного планування. У Старо-

косянтинові також готувалися на початку 2006 року здати в експлуатацію переобладнану під гуртожиток покращеного типу казарму на 52 квартири – з житловими приміщеннями по дві (обладнані меблями) кімнати площею 20 квадратних метрів кожна, кухнею, роздільними туалетом, душовою кімнатою, умивальником. Подібне житло отримали й новоград-волинські контрактники. У колишній казармі, доведеної за рівнем комфорту до європейських стандартів, розмістилися 113 військовослужбовців. Водночас передбачалося удосконалити інфраструктуру військових містечок – оновити навчальні класи, по-сучасному обладнати клуби частин, бібліотеки, спортивні зали і майданчики. На жаль реалізувати значну частину наміченого не вдалося.

На основі оцінки реальних і потенційних загроз безпеці України і можливих сценаріїв розвитку конфліктних ситуацій розроблено і затверджено базовий документ середньострокового планування – державну програму розвитку ЗС України на 2006 – 2011 роки. Вперше за історію існування ЗС України вона розроблена на підставі конкретних вихідних даних, які включають завдання й пріоритети розвитку ЗС, кількісні показники ОВТ, принципи побудови системи матеріально-технічного забезпечення й призову на військову службу, рівень ресурсного забезпечення.

Завершено перехід до комплектування основних керівних посад Міністерства оборони України переважно цивільним персоналом, що відповідає принципам демократичного цивільного контролю над Воєнною організацією держави. Вже у 2006 р. окремою Постановою Кабінету Міністрів (№ 232 від 01.03.06) Міністерству оборони доручено зменшити кількість військовослужбовців у штаті Міністерства до 20 %; встановлено граничну кількість робітників центрального апарату. Розроблено нові положення про Міністерство оборони та Генеральний штаб, в яких деталізовано їхні завдання та функції. У новій структурі Міністерства оборони скорочено кількість ланок управління, що дало можливість спростити процедуру прийняття рішень і підвищити рівень взаємодії між Міністерством оборони та Генеральним штабом.

До переліченого позитиву можна також додати визначення векторів вирішення низки проблем військового управління, які передбачені державною програмою розвитку ЗС на 2006 – 2011 роки і стосуються удосконалення систем оперативного управління й управління матеріально-технічним забезпеченням, створення єдиної автоматизованої системи управління ЗС, перебудови їхньої загальної структури під уточнені завдання.

З урахуванням уточнених завдань, а також скорочення терміну строкової служби і планів переведення ЗС на контрактний принцип комплектування до системи підготовки військ внесено кардинальні зміни. З 2005 року навчання проводяться за сценаріями, наближеними до можливих реальних умов. Нова схема бойової підготовки передбачає єдиний цикл навчання, індивідуальну спеціальну підготовку

солдат і сержантів, нове планування тактичних навчань, надання ширших прав командному складу, просування якого по службі стало залежати від рівня підготовки підпорядкованих підрозділів. Передбачені зміни у підготовці органів управління вищих ланок, майбутнього об'єднаного оперативного командування, яка у тому числі спрямована на досягнення здатності управління міжвидовими угрупованнями військ і на забезпечення сумісності з відповідними органами управління НАТО. Скасовано державне замовлення на підготовку студентів – офіцерів запасу. Це значно зменшило навантаження на державний бюджет.

Попередній аналіз показує, що Державна програма розвитку Збройних Сил України на 2006 – 2011 роки передбачає фінансування потреб оборонного відомства на рівні 2% від ВВП, а це повністю відповідає стандартам НАТО. Державна програма розвитку Збройних Сил України на 2006 – 2011 роки передбачає збільшення інвестицій у розвиток озброєння, військової техніки та інфраструктури у 3,3 рази (з 1102,2 млн. грн. до 3692,6 млн. грн.) а на підготовку ЗС України у 3,5 разів (з 643 млн. грн. до 2256,4 млн. грн.). Усього за 2006 – 2011 роки передбачається витратити понад 73,421 млрд. грн. у тому числі:

- на утримання Збройних Сил – близько 44 384,5 млн. грн. (60,5%);
- на підготовку Збройних Сил – близько 8 705,6 млн. грн. (11,9%);
- на розвиток ОВТ та інфраструктури – близько 15 241,0 млн. грн. (20,8%);
- на реформування і розвиток ЗС – близько 5 089,9 млн. грн. (6,8 %).

При цьому орієнтовні видатки на розвиток Сухопутних військ Збройних Сил України становитимуть близько 25 050,3 млн. грн. (34,1%), Повітряних Сил – близько 19 424,0 млн. грн. (26,5), Військово-Морських Сил – близько 8 497,0 млн. грн. (11,6%), військових організацій, які не входять до видів Збройних Сил України, – близько 20 449,9 млн. грн. (27,8%).

На даний момент у світі існує декілька способів комплектування армії: за призовом, за контрактом (добровільний) та за змішаним принципом. Повністю добровільні (їх ще називають професійними) армії мають більш як 50 країн, у тому числі США, Великобританія, Японія, Пакистан, Канада, Австралія, Нігерія, Філіппіни. Найбільш великою та чисельною професійною армією володіють США.

Особливістю більшості країн, що мають добровільне військо, є наявність резерву. Резерв американської армії комплектується виключно на добровільній основі, в Японії до нього зараховуються також особи, що пройшли регулярну службу у військах. Особи, зараховані до резерву, отримують від держави щомісячне грошове утримання, підставою для виплати якого є контракт про перебування у резерві. Деякі країни з професійною армією резерву не мають (Люксембург, Бірма).

Кожен із способів комплектування військових формувань має свої особливості, переваги та недоліки. Найчастіше недоліками війська, що комплектується виключно на добровільній основі, вважають наступне:

– професійна армія потребує набагато більших витрат на утримання особового складу, ніж армія, яка комплектується призовниками;

– система виплат військовослужбовцям потребує постійного удосконалення та збільшення їх розмірів;

– держава змушена спрямовувати значні кошти на підготовку та утримання резерву;

– професійну армію не тільки складніше комплектувати, а й складніше скорочувати, ніж армію, що комплектується на основі призову (потрібні значні витрати на компенсаційні виплати, вихідні допомоги, пільги на перекваліфікацію та працевлаштування);

– перехід до професійної армії завдає шкоду морально-патріотичному духу військ тощо. Деколи зазначається, що перехід України на контрактний спосіб комплектування надзвичайно загострить і так непросто житлову проблему, що пов'язується з неможливістю держави забезпечити військовослужбовців житлом [5].

Шляхи подолання кризового становища у армії та популяризації військової служби за контрактом шукають й інші країни - колишні республіки СРСР. Так, за повідомленням преси, у Російській Федерації одна фракція Державної Думи запропонувала скоротити термін строкової військової служби до півроку. У Білорусі для солдатів строкової служби розглядають можливість проходження служби у резерві [6].

Більшість країн світу проголосила курс на професіоналізацію армії зараз або планує провести її в майбутньому.

Головним аргументом прихильників професійної армії в усьому світі виступає те, що в умовах швидкого розвитку військової техніки для оволодіння нею треба навчатись довгі роки і тому молодий ненавчений призовник не може виконувати обов'язки військової служби належним чином. Психологічна мотивація військовослужбовця, який добровільно вступив на військову службу, принципово відрізняється від мотивації призовника, який ставиться до військової служби як до нудного, тимчасового обов'язку. Безперечно, що він абсолютно не зацікавлений в якості виконання своїх обов'язків, в бережливому ставленні до техніки. Отже, на військовослужбовців необхідно поширити універсальний принцип стимулювання будь-якої суспільне корисної діяльності. Саме військова служба за контрактом дозволяє зробити з військовослужбовців справжніх професіоналів своєї справи, що є не тільки важливим для збройних сил та необхідним для техніки, а й необхідним для безпеки населення держави та людства в цілому.

Введення контрактного способу комплектування війська (як єдиного принципу набору на військову службу або в поєднанні його з призовом) вимагає

від держави здійснення різних заходів щодо підвищення зацікавленості професійних військовослужбовців. Укомплектованість, навченість та боєздатність професійної армії перебуває у прямій залежності від матеріального стимулювання військовослужбовців. Окрім високого матеріального забезпечення, яке здійснюється за досить складною системою і постійно збільшується, про що свідчить практика зарубіжних країн, держава має здійснювати ряд важливих заходів непрямого стимулювання. Проведення досліджень щодо мотивації осіб, які добровільно наймаються на військову службу, дозволяє зробити висновок про те, що в основу заходів по комплектуванню повинна бути покладена теорія «людського капіталу». Вона полягає у тому, що люди при виборі професії орієнтуються насамперед не на рівень заробітної плати, а на те, яка професія, з їх точки зору, принесе їм найбільше користі у майбутньому. Саме тому в зарубіжних країнах особлива увага приділяється створенню військовослужбовцям умов, які забезпечують можливість їх розвитку та самоудосконалення.

З метою реалізації зовнішньополітичного курсу держави на євроатлантичну інтеграцію, вдосконалення національної системи оборонного планування, уточнення завдань, структури та чисельності Збройних Сил України та інших формувань, завершення проведення Оборонного огляду стали основою для розробки і затвердження Стратегічного оборонного бюлетеня України на період до 2015 року.

У лютому цього року Юрій Єхануров підписав Перспективний план основних заходів щодо забезпечення переходу ЗС України до комплектування військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом на 2008 – 2010 рр. і передав начальнику Генерального штабу – Головнокомандувачу Збройних Сил України генералу армії України Сергію Кириченку, який особисто контролюватиме хід його виконання.

Висновок

Для успішного переведення української армії на професійну основу і, зокрема, на комплектування військовослужбовцями за контрактом, спочатку необхідно виконати три умови: перша – підняти рівень бойової підготовки, друга – підвищити рівень грошового забезпечення для цієї категорії військовослужбовців і третя умова – вирішити проблему забезпечення службовим житлом.

Основою розв'язання комплексу проблем реформування сектору безпеки є підвищення ефективності системи державного управління та контролю, що передбачає реалізацію низки заходів. Серед них слід звернути увагу на необхідність подальшого удосконалення структурної організації системи державного управління, яке передбачає більш чіткий розподіл функцій, повноважень, відповідальності й контролю її ланок, організацію каналу зворотного зв'язку з незалежним контролем кінцевих параметрів управління. Системність процесу рефор-

мування й належну, за необхідності, наукову обґрунтованість прийнятих рішень, провідну роль владних структур у розробці програмних документів, а також діючий адміністративний і парламентський контроль за виконанням ухвалених рішень мають забезпечувати спеціалізовані громадські аналітичні центри, які повинні входити до структур виконавчої і законодавчої гілок влади.

Необхідно законодавчо закріпити систему періодичної відкритої звітності й персональної відповідальності вищих посадових осіб держави та Воєнної організації за якість і хід виконання прийнятих рішень, проведення військової реформи в цілому, політичну й економічну ефективність витрат на оборону.

Нова ж якість системи військового управління має забезпечувати також послідовність оборонної політики. Практика, відповідно до якої з приходом до влади нової команди починається розробка нових підходів до оборонного будівництва, нових державних програм розвитку силових структур та інше, має бути припинена.

Політика технічної модернізації ЗС через свою складність, значний ризик прийняття ненайкращих рішень, що можуть завдати збитків, повинна базуватися на науковій основі, спроможній якісно обґрунтувати необхідну структуру озброєнь ЗС, пріоритети розвитку ОВТ. Розпорошення коштів поза межами пріоритетних напрямів розвитку озброєнь має бути виключеним.

Необхідно удосконалити законодавчу базу соціальної сфери, насамперед прискорити прийняття проекту закону про надання позики на житло військовослужбовців, нового житлового кодексу, а також діючих правових механізмів захисту від зловживань у цій сфері, посилення контрольних функцій з боку державного казначейства, Міністерства фінансів, правоохоронних органів.

На завершення слід додати, що ефективний старт нового військово-політичного керівництва щодо радикальної перебудови оборонної сфери створив нові умови для розв'язання всього комплексу проблем. Його головним завданням у подальшому є збереження достатньо високих темпів цієї перебудови, забезпечення системної праці всіх відповідальних структур, спрямованої на вирішення наведених вище проблем та впровадження заходів щодо прискорення вступу України до НАТО.

Список літератури

1. Смолянук В. Військова реформа в Україні: Необхідність? Вимушеність? Приреченість? // Людина і політика. – 2000. – № 5. – С. 27-30.
2. Державна програма реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2005 р. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.mil.gov.ua/derg_prog/dpbr.htm.
3. Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року: (Біла книга України). – К.: Аванпост-прім. – 2004. – 98 с.
4. Єрмоленко А. . Проблеми законодавчого врегулювання процесів розвитку Воєнної організації держави // Політичний менеджмент. – 2005. – № 4. – С. 38-49.
5. Дж. Шерр. Погляд з Великої Британії: оборонна реформа в Україні і НАТО. Оборонна політика України: реалії та перспективи // Матеріали міжнародної конференції. – Національний інститут проблем міжнародної безпеки. – К.: НІМБ, 2004. – 216 с.
6. Белов О. Оборонний огляд та законодавче забезпечення процесу реформування Збройних Сил України. Оборонна політика України: реалії та перспективи: Матеріали міжнародної конференції / Національний інститут проблем міжнародної безпеки. – К.: НІМБ, 2004. – С. 55-63.

Надійшла до редколегії 5.02.2008

Рецензент: канд. військ. наук, проф. В.С. Полікашин, Національна юридична академія ім. Я. Мудрого, Харків.

ПРОБЛЕМЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ И ПУТИ ИХ ПРЕОДОЛЕНИЯ

А.И. Куртов, Ю.А. Потрогаш

В статье проводится общий анализ проблемных сторон современного этапа развития Вооруженных Сил Украины. Особое внимание уделяется их эволюции в системе Военной организации государства, формированию соответствующих нормативно-правовых основ процедуры реформирования ВСУ. Выясняя основные причины неурядиц в сфере военного строительства и проблем перехода украинской армии на комплектование военнослужащими по контракту, авторы делают попытку определить пути их преодоления на основе опыта ведущих государств мира, одним из которых есть усовершенствование структурной организации системы государственного управления, которое предусматривает более четкое распределение функций, полномочий, ответственности и контроля ее ланок, организацию канала обратной связи с независимым контролем конечных параметров управления.

Ключевые слова: реформирование, профессиональная армия, национальная безопасность, комплектование.

PROBLEM OF REFORMATION AND DEVELOPMENT OF ARMED FORCES OF UKRAINE AND WAYS OF THEIR OVERCOMING

A.I. Kurtov, Y.O. Potrogosh

A general analysis of problem sides of modern stage of development of Armed forces of Ukraine is carried out in article. The special attention is spared to their evolution in the system of Military organization of state, to forming the proper normative-legal frameworks of procedure of Armed forces reformation. During elucidation principal reasons of confusions in the field of the military building and problems of transition of the Ukrainian army on completing by servicemen by contract, the authors do an attempt to define the ways of their overcoming on the basis of experience of leading states of world, one of which there is an improvement of structural organization of the system of state administration, which foresees more clear distributing of functions, plenary powers, responsibility and control of its spheres, organization of reverse communication channel with independent control of eventual parameters of management.

Keywords: reformation, improvement, professional army, national safety, analysis, completing.